

OMRÅDESBESTÄMMELSER FÖR STJÄRNSUND I HEDEMORA KOMMUN DALARNAS LÄN

Uppdaterade 15 juli 1993
Reviderad 1 mars 1994
Reviderad 9 maj 1994

Lennart Andersson
Stadsarkitekt

HISTORIK

Redan på 1600-talet fanns här en hytta. Platsen kallades då för Sund. Sitt nuvarande namn har samhället fått efter Gabriel Stierncrona, som här tillsammans med Christopher Polhem byggde upp ett manufakturverk i början på 1700-talet.

Polhem blev känd i vida kretsar – även utomlands – för sina fantastiska uppfinningar av bland annat automatiska maskiner för kugghjuls- och tallrikstillverkning. År 1737 ödelade en brand praktiskt taget hela bruket. Efter branden började den nuvarande storslagna herrgårdsanläggningen att växa fram.

Från 1700-talet är ännu kaplansbostaden (Polhemsmuseet), brukskontoret med sitt karaktäristiska klocktorn samt den gamla herrgården bevarade.

Bruket växte allt mer under 1800-talet. År 1871 uppgick Stjärnsunds bruk i Klosters AB, vars huvudkontor flyttades hit. Då påbörjades också den transportled som via slussen i Silvhytteå ledde upp till Borns station på järnvägen mellan Falun och Gävle. År 1889 byggdes järnväg till Långshyttan och 1892 utbyggdes banan till Byvalla station på stambanan Krylbo-Storvik. I och med utbyggnaden av Långshyttan flyttades allt mer av tillverkningen dit och 1942 var järnbrukstiden avslutad. År 1896 startade en ångsåg för att tillverka brukets stora skogstillgångar. Korsnäs AB köpte upp bruket med dess skogar 1950 och året därpå lade man ner sågen. Järnvägen lades ner 1964.

LÄGET IDAG

Den gamla miljön är till mycket stor del bevarad. Befolkningen minskade avsevärt fram till 1980-talet och många byggnader omvandlades till fritidsbostäder. Idag har dessa åter blivit permanentbostäder. Brist råder på bostäder.

Befolkningsökningen har gett underlag för att behålla skola och affär.

Bland övrig verksamhet kan nämnas fritidsgård, biblioteksfilial, livsmedelsbutik, fotbollsplan, festplats och badplats. I den gamla kaplansbostaden har ett Polhemsmuseum byggts upp. På sommaren används den gamla herrgårdsbyggnaden för utställningar och som servering. Vid landsvägsbron har ett gammalt uthus gjorts i ordning till hantverksbutik som är öppen under sommaren. Den gamla arbetarkasernen Fridhem har byggts om till kursgård och där finns också bokförsäljning, förlagsverksamhet och servering. Brukskontoret används som kontor för ett minikraftverksföretag. Pärönbo och badhuset inhyser dataföretag.

PLANFÖRUTSÄTTNINGAR

KULTURMILJÖVÅRD

Stjärnsund är en av Bergslagens bäst bevarade bruksmiljöer och har av riksantikvarieämbetet ansetts vara av riksintresse för kulturmiljövården.

I kommunens bevarandeplan sägs att: Befintlig bebyggelse bör bevaras och vårdas, liksom dammanläggningar mm. Rivningsförbud bör införas för vissa byggnader. Det vore värdefullt om delar av den engelska parken kunde restaureras.

Ny bebyggelse måste anpassas väl till den befintliga och lokalisering och utformning bör regleras med områdesbestämmelser. I herrgårdsområdet bör ingen ny bebyggelse tillåtas, liksom i det öppna landskapet väster om bruksbebyggelsen.

STRANDSKYDD

Generellt strandskydd med byggnadsförbud råder intill 100 meter från Grycken, Sörbosjön och Bruksdammen.

VÄGLAGEN

Upp till 12 meter från allmän väg får hus ej byggas eller sikt skymmas.

PLANLÄGE

ÖVERSIKTSPLANEN:

Enligt kommunens översiktsplan bör kulturminnesvårdens intressen prioriteras i området och den befintliga, kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen bör bevaras och vårdas.

Det öppna jordbrukslandskapet norr om Sörbosjön bör bibehållas.

Detaljplan i Björknäbba bör ses över.

DETALJPLANER:

Detaljplaner för fritidsbebyggelse finns för Klacklandet, Rönäsudd och Björknäbba.

Den senare planen har aldrig fullföljts.

En mindre plan har antagits för bostadsbebyggelse vid kyrkan.

VA-FRÅGOR

Vatten- och avloppsnät är utbyggt för Stjärnsund med kapacitet för fler boende än vad som nu är fallet.

SYFTE

Områdesbestämmelserna har framtagits för att skydda den intressanta kulturmiljön i Stjärnsund.

OMRÅDESBESTÄMMELSER

GRUNDDRAGEN I MARKENS ANVÄNDNING

Med q₁ och q₂ betecknade områden utgör värdefull kulturmiljöer. Åtgärder får ej vidtas som kan skada miljön.

SKYDDSBESTÄMMELSER

Inom med q₁ betecknat område får byggnader ej rivas.

UTÖKAD LOVPLIKT

För med q₁ eller q₂ betecknade områden gäller att lovplikten utökas till att gälla även följande:

- tillbyggnad av en- och tvåbostadshus, uthus, garage och andra mindre komplementbyggnader.
- uppförande eller tillbyggnad av ekonomibygnader för jordbruk eller därmed jämförliga näringar samt åtgärder som väsentligt förändrar utseendet på ekonomibygnader.
- ändring av tak- eller fasadmateriell samt ändring av färg.
- sådan ändring av fönster och dörrar som avsevärt påverkar byggnadens utseende.
- rivning av byggnad eller del av byggnad.
- fällning av större träd.
- uppsättning av skyltar eller belysningsanordningar.

Områdesbestämmelserna är upprättade enligt Plan- och Bygglagen (PBL)

	Instans	Datum
Godkänd för samråd	BN	1993-08-31
Godkänd för utställning	BN	1994-02-23
Godkänd för antagande	BN	1994-05-25
Godkänd för antagande	KF	1994-06-30
Laga kraft	LS	1994-07-28